

Asia: VN/23753/2021

Lausuntopyyntö sosiaalisen luototuksen uudistamista koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuntopyyntö sosiaalisesta luototuksesta annetun lain muuttamiseen liittyvästä hallituksen esityksestä.

Lausuntopyyntö VN/23753/2021

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaalisen luototuksesta annetun lain muuttamisesta

Oulun kaupungin hyvinvointipalvelut esittää lausuntonaan seuraavaa:

Oulun kaupungissa sosiaalinen luotto on ollut yksi sosiaalihuollon palveluista ja viimeksi sosiaalisen luoton soveltamisohjeita on päivitetty vuonna 2021.

Hallituksen esityksen mukaan luottotappiot ovat jääneet pieniksi ja sosiaalisen luototuksen korkotuotot ovat kattaneet luottotappiot. Oulun kaupungissa tämä ei pidä paikkaansa. Luottotappioiden määrä on merkittävä. Irtisanotuista ja perintään siirtyneistä luotoista on saatu perittyä noin 30 %, loput jäävät luottotappioiksi kunnille. Myöskään korkotuottoa ei ole kertynyt, koska viitekorko on ollut pitkään 0 %.

Oulun kaupunki ei pidä realistisena hallituksen esityksessä olevaa arviota sosiaalisen luototuksen vaatimasta henkilöresurssista hyvinvointialueella. Oulun kaupungissa henkilöresurssin käyttö luotto-prosessin eri vaiheissa jakaantuu seuraavasti:

- 1) Asiakkaiden ohjaus ja neuvonta => asiantuntijan/sosiaalityöntekijöiden/ohjaajien panos eri hyvinvointikeskuksissa
- 2) Luottosopimuksen laatiminen => sosiaalityöntekijän/asiantuntijan ja sihteerin työpanos
- 3) Laina-ajan seuranta => luottosopimuksen lyhentämisen seuranta => sihteerin työpanos

- 4) Laina-ajan muutokset => maksuohjelman muuttaminen, lyhennysvapaista päättäminen ja maksuajan pidentäminen => sosiaalityöntekijän/asiantuntijan työpanos
- 5) Laina-ajan perintä => maksuhuomautusten ja maksuvaatimusten lähettäminen => sihteerin työpanos
- 6) Luottosopimuksen irtisanominen => luoton eräännyttämisestä päättäminen ja luottosopimuksen irtisanominen => sos.tt/asiantuntijan työpanos, sihteeri valmistelee
- 7) Hallintoriitaprosessi => jotta saadaan ulosottokelpoinen päätös eräänntyneestä, maksamatta olevasta sosiaalisesta luotosta, joudutaan tekemään hakemus sosiaalista luottoa koskevassa hallintoriita-asiassa hallinto-oikeuteen => sihteerin ja lakimiehen työpanos
- 8) Hallintoriita-asiassa annettu päätös => prosessi kestää useita kuukausia, jopa vuoden. Tuomioistuimien perii kaupungilta 260 euron maksun jokaisesta hallintoriitahakemuksesta. Lakimiehen/sihteerin työpanos esim. lausumiin liittyen.
- 9) Perintä => kun hallintotuomioistuimen päätös on lainvoimainen, päätös toimitetaan perintään kilpailutetun palveluntuottajan kautta ja viime kädessä ulosotto-perintään => lakimiehen, sosiaalityöntekijän/asiantuntijan ja kaupungin perinnästä vastaavan työpanos
- 10) Perinnän seuranta => sihteerin/perinnästä vastaavan työpanos

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella Oulun kaupunki on ollut ainoa kunta, joka on myöntänyt sosiaalista luottoa. Mikäli sosiaalisesta luotosta tulisi lakisääteinen tehtävä, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella tehtävän käynnistäminen vaatisi merkittävää taloudellista ja henkilöresurssia. Esimerkiksi henkilöstön kouluttaminen, sopivan tietojärjestelmän ja perinnästä vastaavan toimittajan kilpailuttajan ja hankkiminen.

Ehdotetun tyyppinen talous- ja velkaneuvonta ei ole sosiaalihuollon ydintehtävä eikä sosiaalihuollon ammattihenkilöillä ole koulutuksensa puolesta tähän riittävää osaamista. Oulun kaupungin näkemyksen mukaan edellä lausuttu tarkoittaa riskejä asiakkaan oikeusturvan näkökulmasta -> ehdotus laajentaa talous- ja velkaneuvonnan sosiaalityön perustehtäväksi ja näkemyksemme mukaan tämä on erillinen palvelu, joka vaatii erityistä osaamista.

Ehdotus asettaa merkittäviä velvoitteita sosiaalihuollon viranhaltijoille. Ehdotetun 4 §:n 4 momentin mukaan viranhaltijan olisi varmistuttava siitä, että luotonhakija on ymmärtänyt luotonsaamiselle asetettavat ehdot ja sen myöntämisestä seuraavat velvoitteet. Viranhaltijalla olisi erityinen velvollisuus varmistua siitä, että myös toimintakyvyltään rajoittunut henkilö on ymmärtänyt asetettavat ehdot ja velvoitteet. Nähdäksemme sosiaalityöntekijä ei voi arvioida henkilön oikeustoimikelpoisuutta, vaan se on lääkärin tehtävä. Vaatiiko varmistaminen lääkärinlausuntoa? Jos vaatii, lisää tämä terveydenhuollon resurssitarvetta. Edelleen lääkärin työpanosta vaatii arviointi siitä, että velallisen maksukyky olisi pysyvästi heikentynyt työkyvyn pysyvän alentumisen vuoksi.

7 a §:ssa säädettäisiin vapaakuukausista ja todetaan, että vapaakuukausi jatkaisi vastaavasti sosiaalisen luoton maksuaikaa. Vaatiiko vapaakuukauden myöntäminen aina uuden tietojärjestelmäpäätöksen ja sitoo siten työntekijäresurssia jokaisen erillisen vapaakuukauden mukaan? Onko tarkoituksenmukaista säätää, että vapaakuukausia on vuosittain enintään kolme -> Oulun kaupungin näkemyksen mukaan tämä tulisi jättää hyvinvointialueiden omaan harkintaan.

Oulun kaupunki kannattaa 7 b § 3 mom. koska tällä hetkellä perinnän jatkamisesta aiheutuu usein perinnässä olevaan määrään nähden kohtuuttomia kustannuksia, kuten hallinto-oikeuden prosessi ja

ulosottovaiheen perintä. Ehdotettu 7 b § 3 mom. kohdan 1 osalta olisi kuitenkin hyvä täsmentää käsitettä ”vähäinen” -> suhteessa mihin vähäinen? Alkuperäiseen luoton määrään vähäinen vai mitä tällä tarkoitetaan? Mikä prosenttiosuus on vähäinen?

Oulun kaupunki ei kannata sosiaalihuoltolain 14 § ehdotettua 3 b – kohtaa ja ehdotetaan sen poistamista. Pidämme tässä muodossa esitettynä muutosta tarpeettomana. Erityisen ongelmana pidämme perustelutekstissä esitettyjä viittauksia sosiaaliseen luottoon yhtenä taloudellisen tuen muotona.

Hallituksen esityksen sivulla 6 on perusteltu siirtymäsäännöstä (ehdotettu 13 §), joka kuitenkin puuttuu ehdotetusta lakitekstistä. Oulun kaupungin näkemyksen mukaan on ongelmallista, että hyvinvointialue käyttää merkittävässä määrin resursseja voimassa olevien sosiaalisten luottojen hoitamiseen, mutta luottojen takaisinmaksut tilitetään ilman korvausta kunnille. Toisin sanoen hyvinvointialue tekee työn kunnan puolesta.

Oulun kaupungin näkemyksen mukaan on kohtuutonta, että viranomaisen joutuu maksamaan 260 euron oikeudenkäyntimaksun hallintoriitahakemuksen käsittelystä hallinto-oikeudessa. Hallintoriitahakemus joudutaan tekemään tilanteessa jossa kaupungin/hyvinvointialueen luotonsaajaan kohdistamat perintätoimet eivät ole johtaneet luoton takaisinmaksuun. Saadakseen sosiaalisen luoton takaisinperintää koskevassa asiassa täytäntöönpanokelpoisen päätöksen, kaupungin/hyvinvointialueen on haettava maksamatta olevaa saatavaa hallintoriitaitse hallinto-oikeudessa. Asian saattaminen hallinto-oikeuden käsiteltäväksi johtuu siis luotonsaajan takaisinmaksun laiminlyönnistä ja tästä syystä tuomioistuimmaksulaissa sosiaalista luottoa koskeva hallintoriita-asia tulisi säätää maksuttomaksi.

Häkli Annukka
Oulun kaupunki/Hyvinvointipalvelut